

Korte studies in Mattheüs (91)

Twee machten (1)

Nu we de eerste vier en een halve hoofdstuk van het Evangelie van Mattheüs bestudeerd hebben, gaan we proberen of we de grote context, de samenhang in dit gedeelte kunnen vangen. De grote vraag is vanuit welk perspectief schreef Mattheüs zijn Evangelie? Dat is een hele belangrijke vraag. Om de details van een boek, ook van een Bijbelboek te kunnen begrijpen, moeten we op een of andere manier het grotere geheel in de gedachten van de schrijver proberen te begrijpen. Dat is lang niet altijd eenvoudig. Zeker niet als we met een oud boek te maken hebben en de schrijver in een hele andere wereld leefde dan de lezer. Ook niet omdat de schrijver dikwijls het grotere geheel bij zijn eerste lezers bekend mag veronderstellen; maar dit geldt dikwijls niet voor zijn latere lezers. Kennis is verloren gegaan. Gedachten zijn vertroebeld geraakt door verkeerde uitleggingen en wat er over is gebleven is een 'verhaal', zonder dat we de echte betekenis van het verhaal kunnen begrijpen.

Deze inleiding, die ik zojuist heb geschreven, is op zichzelf al ingewikkeld. Laat ik het wat duidelijker proberen te maken door gewoon wat vragen te stellen. Vragen die door mijn hoofd spoken en die altijd schreeuwen om een antwoord. We hebben gezien dat Mattheüs Jesaja 7:14 citeert, de beroemde tekst over Immanuël. Waarom doet hij dat? Dat is echt niet zo'n simpele vraag als dat het lijkt. De profetie van Jesaja heeft ogenschijnlijk een geheel andere context dan de geboorte van de Heere Jezus in Mattheüs 1. Kan hij dit zomaar doen? Kan Mattheüs zomaar die tekst toepassen op de geboorte van de Heere en Hem Immanuël noemen? Ja, natuurlijk kan hij dat. Anders zou hij dit niet gedaan hebben en zouden wij deze vragen niet hoeven te stellen. Maar de achterliggende vraag is: WAAROM doet hij dit? Vanuit welk perspectief deed hij dit. In welk groter geheel zag hij deze tekst?

In het vierde hoofdstuk citeert Mattheüs Jesaja weer. De Heere ging in het land Zebulon en het land Naftali wonen en dat deed Hij opdat, zegt Mattheüs, de profeet Jesaja vervuld zou worden. (Mat. 4:14). Je kan dit natuurlijk gewoon voor kennisgeving aannemen, maar voor Mattheüs is het allemaal onderdeel van een groter geheel. Met de vragen die ik stel ben ik op zoek naar dat grotere geheel.

Waarom ging Hij juist toen Hij in Kapernaüm woonde het Koninkrijk der hemelen prediken? Wat is dat eigenlijk, het Koninkrijk der hemelen? Hoe past die prediking in het totaal plaatje van Mattheüs?

Ik heb je al gewezen op het feit dat deze prediking niet los gezien kan worden van de derde verzoeking in de woestijn, toen de duivel Hem al de koninkrijken van de wereld en hun heerlijkheid liet zien. We hebben er al min of meer uitvoerig naar gekeken, maar waarom gebeurde dit toen? Past dit ook allemaal in het grotere geheel in het denken van Mattheüs?

Mattheüs schreef die teksten niet allemaal lukraak op. Dat ben je inmiddels wel met me eens, denk ik. Het grotere geheel ben je waarschijnlijk ook wel al wat beter gaan zien als je de vorige studies hebt gelezen en ook daadwerkelijk, met je Bijbel ernaast, hebt gelezen en bestudeerd.

Toch ben ik er nog niet helemaal mee tevreden. Er mist nog iets. Dat 'iets' is de grotere achtergrond waartegen Mattheüs zijn 'verhaal' vertelt. Wat ik hiermee bedoel, probeer ik je nu duidelijk te gaan maken.

Ik raad je aan om te proberen bij elk Bijbelboek op deze manier te denken. Dat is niet makkelijk, dat weet ik ook wel. De antwoorden dienen zich ook niet al te gemakkelijk aan. Maar je leert er wel door redeneren, teksten te vergelijken en als je eenmaal de antwoorden begint te zien, krijgt alles een zoveel diepere inhoud en zoveel meer betekenis, dat je de Persoon en het werk van de Zoon zoveel meer gaat waarderen.

Mattheüs schreef zijn Evangelie tegen de achtergrond van de overheersing van Judea door het Romeinse rijk. Augustus was keizer in die dagen. Dat is een geheel andere achtergrond dan waartegen Jesaja zijn boodschap schreef. Daarin speelt de Assyriër de duistere hoofdrol. Lees de hoofdstukken 1 tot en met 12 en 36 tot en met 39 nog eens door.

M'n eerste gedachte lijkt dan voor de hand te liggen. Voor Mattheüs was er geen verschil tussen de Assyriër uit het boek Jesaja en de Romeinse keizer van zijn eigen dagen. Ze waren beiden overheersers van het land en waren zij vijanden van zijn volk. Belangrijker nog is dat Mattheüs achter deze wereldheersers de vorst der duisternis zag. Hij was degene die achter de schermen werkelijk aan de touwtjes trok. Hij was degene die deze vorsten hun macht gaf en hen aanzette om de macht in deze wereld te grijpen.

Dit is een verstrekkende uitspraak. Als deze klopt, dan gaat het in het Evangelie van Mattheüs (en van de andere drie Evangelisten) niet zozeer om het verhaal over de Zoon van God te vertellen – ja, dat ook natuurlijk – maar veelmeer om de twee machten tegenover elkaar te stellen. Dan gaat het om dat oeroude beginsel uit Genesis 3, na de val van Adam en Eva:

‘En Ik zal vijandschap teweegbrengen tussen u en de vrouw, en tussen uw zaad en haar zaad.’
(Gen 3:15).

Zoals we hebben gezien kon de Heere Jezus Zich helemaal identificeren met het volk Israël. Dat blijkt ook uit die door Mattheüs geciteerde tekst uit Hosea.

‘En uit Egypte heb ik Mijn Zoon geroepen.’ (Hos. 11:1).

De strijd tussen de Assyriërs en Israël en de strijd tussen de Romeinen en Israël was niet zomaar een strijd tussen volken; het was de strijd tussen de Zoon en de duivel. Die strijd wordt ons zichtbaar gemaakt in de drie verzoeken in de woestijn. Net als bij de verleiding van Eva in het paradijs probeert de duivel bij de Heere dezelfde strategie: Gods Woord in twijfel trekken. Daarom – denk ik – lezen we, voordat de Heere aan Zijn prediking van het Koninkrijk der hemelen begint, van deze verzoeken. Dat is niet zomaar een klein intermezzo. Het laat ons zien waar het Mattheüs om te doen is. De Zoon is gekomen en Hij is gekomen om de strijd aan te binden met de machten van de duisternis.

Bedenk dat het uiterlijk van de duivel in Mattheüs 4 niet beschreven wordt. Ik hoop niet dat je het klassieke beeld van het afzichtelijke schepseltje met bokkenpootjes en hoorntjes voor ogen ziet. De Heere Jezus had hier te doen met een geweldige geestelijke macht; misschien voor de ogen van mensen niet eens zichtbaar. Hij vertoonde zich – nu speculeer ik een beetje – als een engel van het licht. Een met de beste bedoelingen. De Zoon kwam om een strijd te voeren, die jij en ik bij voorbaat al verloren zouden hebben. De Zoon kwam om een einde te maken aan de koninkrijken van deze wereld en Zijn Koninkrijk op te richten.

Achter Herodes en de andere exponenten van de Romeinse machthebbers, zien we niet zozeer de menselijke vijandschap, maar het zaad van de slang. Dat tilt ‘het verhaal’ naar een geheel andere, hogere dimensie. Als je die dimensie ziet, ga je Mattheüs ook in een ander licht lezen. Dan begrijp je veel beter waarom Mattheüs zo gemakkelijk de profeten en in het bijzonder Jesaja citeerde.

Die strijd tussen de Zoon en de vorst van de duisternis vind je steeds in de Evangeliën, met name ook aan het eind. Daar wil ik je in de volgende studie nog iets van laten zien.